

Лефтеров В.О., доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

ПСИХОЛОГІЧНА ПРАКТИКА ТА НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Психологічна практика є невід'ємною умовою і ознакою сучасного цивілізованого суспільства і являє собою розгалужену діяльність з перетворення та зміни психічної реальності психологічними засобами. Сьогодні, в умовах воєнного стану в Україні, психологічній практиці, як сфері надання кваліфікованої психологічної допомоги та послуг населенню, належить одне з найважливіших місць в системі збереження та профілактики психологічного здоров'я нації.

Попри те, що між теоретичною академічною психологією та психологічною практикою традиційно існував певний антагонізм і протиставлення, сьогодні ситуація дещо змінюється. Представники академічної психологічної спільноти активно включаються в практичну площину, апробуючи себе у якості психолога – консультанта, психотерапевта, тренера/ведучого психологічного тренінгу тощо. А традиційні практики звертаються до наукових досліджень та теоретичних узагальнень стосовно психологічних феноменів і закономірностей впливу війни і її наслідків на людину і суспільство.

Загалом психологічна практика, крім профілактики, корекції та терапії, психічних і психологічних розладів, покликана виконувати й інші завдання, наприклад, діагностика і розвиток, особистісне та професійне зростання, оптимізація діяльності та міжособистісних відносин тощо. У сучасному психолого-практичному просторі традиційно застосовуються класичні психологічні школи і їх модернізовані версії, зокрема психоаналіз, гештальтпсихологія, поведінкова, когнітивна, гуманістична психологія, позитивна психотерапія. Активно популяризуються арт-терапія, робота з

психосоматикою, різноманітні тренінги особистісного і професійного зростання, тілесні, дихальні та танцювальні техніки, НЛП, техніки медитації-візуалізації, казкотерапія, імаготерапія, символдрама, системні розстановки та інші. Крім цього, в психологічній практиці застосовується й східна філософія (буддійська, індійська тощо), з її ідеологією особистості та її техніками впливу.

С перших днів війни суттєво змінились акценти в напрямках психологічної практики та надання психологічних послуг населенню України. Так, сьогодні одними з найпопулярніших є психологічна допомога при гострій травматичній реакції (істерики, апатія, ступор, загострення страхів, почуття відокремленості від світу, деперсоналізація) та виражених негативних емоціях, що заважають нормальному функціонуванню (невгамовна ярість, образа, ностальгія, почуття несправедливості, утрата смислу існування тощо); психологічна корекція тривожних, панічних депресивних та інших деструктивних станів; психологічна адаптація до життя в умовах воєнного часу; психологічна підготовка військовослужбовців до виконання завдань у зоні бойових дій; психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам; психологічна підтримка осіб, які евакуювалися закордон; надання екстреної психологічної допомоги пораненим військовослужбовцям; психологічна допомога цивільним, потерпілим від артобстрілів, бомбардувань, особам які тривалий час знаходились у бомбосховища, підвалах тощо.

Виклики до психологічної практики сьогодні постійно зростають. Так вже потребують активізації та реалізації такі запити психологічної допомоги:

- реабілітаційна робота з цивільними та військовими, які стали інвалідами внаслідок бойових дій;
- комплекс заходів щодо психологічної реабілітації осіб, звільнених з полону;
- заходи психокорекції та психотерапії наслідків бойової психічної травми та посттравматичного стресового розладу військовослужбовців і працівників сектору оборони та безпеки (правоохоронців, рятувальників тощо);
- психологічна допомога у випадках переживання втрат близьких, станів

горя і відчаю;

- психологічна допомога, людям які втратили житло, автомобілі, інше майно та матеріальні засоби існування;

- заходи корекції та профілактики професійного вигорання для фахівців допомагаючих професій (психологів, соціальних працівників, лікарів тощо).

В майбутньому до зазначеного переліку психологічних послуг має бути включені психологічне супроводження населення в реалізації нових цілей та планів в умовах післявоєнного часу; психологічна адаптація мешканців, які повертаються з-за кордону додому; психологічна допомога особистості винайдення особистісних сенсів в змінених умовах тощо.

Слід зазначити, що актуальною в Україні також залишається проблема стандартизації якості психологічних послуг і сертифікації практикуючих психологів, що має забезпечити отримання відповідних ліцензій і доступ до психологічної практики справжніх професіоналів – психологів. Сьогодні в багатьох країнах введено додатковий контроль за діяльністю практикуючого психолога, самостійна практика якого неможлива тільки при наявності психологічного диплома бакалавра, магістра, кандидата або доктора наук.

Визнання кваліфікації психолога у сучасному світі все більше перекладається на професійні спільноти, які самі зацікавлені в тому, щоб закрити дорогу в практику малокваліфікованим фахівцям. Для цього професійними співтовариствами створюються системи добровільної сертифікації. Найбільш розвинені системи сертифікації існують в США, Канаді та Великобританії. Сертифікація в цих країнах вже пройшла шлях від добровільної сертифікації до обов'язкової [1].

У Європейському співтоваристві також впроваджена система підготовки та сертифікації психологів (EuroPsy), яка в перспективі повинна стати спільною для всіх європейських країн (у тому числі і для країн, що не входять сьогодні до Європейського Союзу) [2; 3].

Таким чином, в умовах воєнного стану в Україні, психологічна практика та надання психологічних послуг населенню стають суттєвою умовою

збереження та профілактики психологічного здоров'я українців. Розширення психологічної практики в українському суспільстві сьогодні стоїть особливо гостро і характеризується низкою екстремальних викликів і запитів. Це потребує подальшої розробки механізму просування системи надання психологічної допомоги для населення, в тому числі шляхом міжнародної допомоги, впровадження програм, грантів та різних соціальних проектів для залучення відповідних інвестицій у систему розвитку психологічної допомоги населенню України.

Список використаних джерел

1. Cherry K. Accreditation and Licensing Requirements for Psychologists. 2021. URL: <https://www.verywellmind.com/psychologist-accreditation-and-licensing-requirements-2794924>
2. Bartram, D. Definition and Assessment of Competences in the Context of European Diploma in Psychology / D. Bartram, RR Roe //European Psychologist. – 2005. – Vol. 10 (2). – P. 93-102.
3. Tikkanen, T. The Present Status and Future Prospects of the Profession of Psychologists in Europe / T. Tikkanen // European Psychologist. -2006. – Vol. 11 (1). -P. 2-5.